

e-ISSN: 2630-631X

Article Type
Research ArticleSubject Area
International RelationsVol: 8 Issue: 62
Year: 2022 August
Pp: 1505-1517Arrival
02 July 2022
Published
31 August 2022
Article ID 64051Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29228/smryj.64051>How to Cite This ArticleTatlı, M. (2022).
“Gerasimov
Doktrininin Hibrit
Savaş Olgusu İle
İlişkililiğinin Rus
Savaş Algısına
Yansımaları: Gürcistan
Krizi”, International
Social Mentality and
Researcher Thinkers
Journal, (Issn:2630-
631X) 8(62): 1505-
1517Social Mentality And
Researcher Thinkers is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

GİRİŞ

Savaşın doğası değişmezken, savaşları sürdürmek ve kazanmak için mevcut davranış ve yöntemler değişmektedir. Tarihi geçmişle birlikte zamansal olarak değişim ve gelişim gösteren savaş olgusu, hedeflenen amaca ulaşmak için en uygun yol olarak görülmüştür. Gelecek zaman ile geçmiş zaman arasında ilişki kurma niteliğine sahip savaş sanatının sistemli bir bütünsellik çerçevesinde tahlil ve tasnif edilmesi de bu manada her zaman önemli görülmüştür. Genel anlamda savaşın, antropolojik, biyolojik, sosyolojik, ekonomik, psikolojik, etnolojik, topografik, siyasi ve tarihi olguları içinde barındırması disiplinler arası bir kavram olduğunu göstermektedir. Bir bakıma savaş, pek çok farklı etkileşimin birleşimidir. Savaş kavramının değişimi ile ilgili tanımlamaların çokluğu, geleneksel olarak varlığını gösteren savaş algısı ile modern ve devlet dışı aktörlerin içinde bulunduğu savaş algısı arasında farklılık gözetmeye dayanmaktadır. Savaş, doğasını ve karakterini anlamak, açıklamak ve tahmin etmek için çok sayıda teori üreten çok yönlü bir sosyal olgudur. Bu olgu zamansal olarak yeni anlam ve boyut kazanarak değişim göstermiştir.

Yeni alan ve boyut kazanan kavramlardan biri olan hibrit savaş kavramı ilk defa 1998 yılında Robert Walker tarafından yazılan bir akademik çalışmada kullanılmıştır. Hibrit savaş, siyasi hedeflere ulaşmak için savaş alanında geleneksel silahların, düzensiz taktiklerin, terörizmin ve cezai davranışların eşzamanlı ve uyumlu bir şekilde kullanıldığı yöntemdir. Bir bakıma hibrit savaş kavramı, sınırsız faaliyetlerin karmaşık bir birleşimidir.

Gerasimov Doktrininin Hibrit Savaş Olgusu İle İlişkililiğinin Rus Savaş Algısına Yansımaları: Gürcistan Krizi¹

Reflection Of The Relationship Of The Gerasimov Doctrine To The Hybrid War Event On The Russian War Perception: The Georgian Crisis

Meram Tatlı¹ ¹ Doktora Öğrencisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, SBE, Avrasya Araştırmaları ABD, Niğde, Türkiye

ÖZET

Egemen devletlerin kurulumundan Soğuk Savaş'ın nihayetine kadar geçen sürede lineer savaşlar önemli savaş unsuru olarak var olurken, Soğuk Savaş'ın akabinde ikili yapının sona ermesi ve küresel boyut kazanan savaş teknolojileri sebebiyle lineer savaşların yıkıcı, şiddet boyutunun etkisi aktörler tarafından riske alınmaması gibi sebeplerle savaş faaliyetlerinde ciddi dönüşümler ve değişimler gerçekleşmiş; pek çok unsurun birlikte kullanılarak hasım aktörün güçsüzleşmesine odaklanan “Hibrit Savaş” modern savaş şekli olarak ön plana çıkmıştır. Gerasimov doktrini, hibrit yöntemlerin ve asimetrik savaş stratejisinin ilk uygulaması olmasa da bir ülkenin hibrit savaş terimini politik-askeri düzeyde ilk defa kabul etmesi, bu çerçeveye uygun bir yöntem oluşturması, taktiksel-operasyonel kurumların da bu politika ve yöntem etrafında biçimlendirilmesi ile eşsiz bir örnek teşkil etmesi bakımından oldukça önemli görülmektedir. Rusya'nın bu doktrinle birlikte savaş algısı değişmiştir. Gerasimov Doktrini ile Rusya'nın, askeri niteliğe sahip olmayan yöntemleri kullanarak daha az konvansiyonel güç ile daha az insan kaybı ve maliyet elde edip sıcak çatışma süreçlerini yönlendirmeyi ve yönetmeyi amaçlayacağı vurgulanmaktadır.

Buradan yola çıkılarak hazırlanan bu çalışmada, Gerasimov doktrini ışığında Gürcistan krizi incelenmiş ve bu vaka üzerinden Rus hibrit savaş yöntemlerinin etkisi sorgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Savaş, Hibrit Savaş, Gürcistan, Gerasimov Doktrini, Rusya.

ABSTRACT

While linear wars existed as an important element of war in the period from the establishment of sovereign states to the end of the Cold War, the end of the dual structure after the Cold War and the war technologies that gained a global dimension, linear wars were destructive and the effects of violence were not taken at risk by the actors. serious transformations and changes took place in its activities; “Hybrid War”, which focuses on the weakening of the opposing actor by using many elements together, has come to the fore as a form of modern warfare. Although the Gerasimov doctrine is not the first application of hybrid methods and asymmetric warfare strategy, it is the first time a country has adopted the term hybrid warfare at the politico-military level, created a method suitable for this framework, and formed a unique example with the formation of tactical-operational institutions around this policy and method. appears to be quite important. With this doctrine, Russia's perception of war has changed. With the Gerasimov Doctrine, it is emphasized that Russia will aim to direct and manage the hot conflict processes by using non-military methods, with less conventional power and less human loss and cost.

In this study, which was prepared based on this, the Georgian crisis was examined in the light of the Gerasimov doctrine and the effect of Russian hybrid warfare methods was questioned through this case.

Keywords: War, Hybrid War, Georgia, Gerasimov Doctrine, Russia.

¹ Bu çalışma Meram Tatlı'nın Prof. Dr. Mehmet Serkan Tatlıoğlu danışmanlığında yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

Özel ve konvansiyonel savaş arasındaki boşluklardan faydalanarak oluşan bir savaştır. Hibrit savaş kavramı, farklı savaş türlerinin aynı anda mevcut koşullarda en uygun şekilde kullanıldığı bir savaş türünü yansıtmaktadır. Hibrit savaş, farklı savaş seviyelerinde farklı savaş yöntemlerinin ve teorilerinin birleştirildiği, farklı zaman ve mekanlarda gerçekleşen, hedeflere ulaşmak için her düzeyde aktörün kullanımını içeren bir savaş türüdür. Hibrit savaşın sunduğu en büyük zorluklardan biri, devletlerin geleneksel olarak üzerinde yoğunlaştığı fiziksel alanın yanı sıra bilişsel ve ahlaki alanların sömürülmesidir. Bu savaş biçimi, uluslararası hukuk kapsamındaki saldırganlık ilkesini ihlal etmemekte, ancak uluslararası hukukun bir başka temel ilkesi olan başka bir devletin içişlerine karışmama ilkesini ihlal etmektedir.

Batı güvenlik yapısı Soğuk Savaş'ın akabinde, disiplinli, sistemli askeri birliklere sahip devletler yerine asimetric etki yaratabilen disiplinsiz, sistemli silahlı oluşumları desteklemiş ve güvenlik yapısını değiştirmiştir (Thornton, 2007: 2). Teknolojinin gelişmesiyle birlikte asimetric olarak gerçekleşen tehditler artmış, geleneksel askeri gücü elinde bulunduran devletler bu tehdit sıralamasında öncelik kazanmıştır. Konvansiyonel olmayan savaşta güçsüz statükoda bulunan aktörün kendinden üstün konumda olana kendi kapasitesinin üzerinde zarar vermesi, kullanılan araçla bu aracın oransal potansiyelinin mevcut durumda oluşturacağına üstünde etki yaratması ana amaçtır. Fakat bu anlamlandırma yapılırken konvansiyonel olmayan tehditler, hiçbir devlete bağlı olmaksızın oluşan silahlı aktörler aracılığıyla gerçekleştirileceği varsayılmıştır. Hâlbuki Gürcistan krizi sırasında Rusya tarafından gerçekleştirilen stratejiler, hibrit savaşın yalnızca küçük çaplı silahlı oluşumlar aracılığıyla değil, askeri anlamda çok güçlü devletler aracılığıyla da temel savaş yöntemi olarak kullanılabilceğini göstermiştir. Devletlerin sahip olduğu imkânlar dâhilinde kullandıkları yöntemlerde, araçlarda önemli derecede çeşitlilik artmış ve kapsam genişlemiştir.

Sorunsalı, Rusya'nın Gürcistan krizinde hibrit savaş yöntemi uygulayıp uygulamadığı olan bu çalışma, Rusya'nın bölgede askeri, iktisadi ve politik hedeflerine ulaşmak için hibrit taktiklerini uyguladığı denencesine dayalı olarak hazırlanmıştır. Çalışmamda Gerasimov doktrini ışığında Gürcistan krizi incelenmiş ve bu vaka üzerinden hibrit savaş yöntemlerinin etkisi sorgulanmıştır.

HİBRİT SAVAŞ

Gayrinizami savaşın düzensiz oluşumlar yerine devletler aracılığıyla gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilecek modern savaşa ne ad konulacağı hususunda net bir fikir birliği bulunmamaktadır. Aynı olguları tasvir etmek amacıyla geleneksel olmayan savaş (Maxwell, 2014), gerilla savaşı (Galeotti, 2014), politik savaş (Boot ve Doran, 2013) gibi tabirler kullanılmaktadır. Bu isim farklılıklarına rağmen, bilhassa 2008 yılında yaşanan Gürcistan krizi sırasında Rusya'nın bölgede uyguladığı yöntemler sayesinde hibrit savaş kavramının diğer kavramlara göre daha sık kullanıldığı görülmektedir.

Hibrit olgusu, bir bakıma zıt iki kutbun veya iki farklı öğenin alışlagelmişin dışında bir araya gelmesini tasvirlemektedir. Bu olgu savaş ile birleştiğinde, düzenli askeri birlikler ile beraber düzensiz silahlı oluşumların, orduyla birlikte toplumun, konvansiyonel güçle birlikte konvansiyonel olmayan (politik, ekonomik, sosyal vb.) durumların, sıcak çatışmayla birlikte şiddet içermeyen taktiklerin uygulanmasını içermektedir. Frank R. Hoffman (2007: 14) hibrit savaş, geleneksel yetenekler, düzensiz taktikler ve oluşumlar, ayırım gözetmeyen şiddet ile zorlama ve terörist eylemler dâhil olmak üzere bir dizi farklı savaş yöntemi olarak tanımlamaktadır. Bu çok yönlü faaliyetler, ayrı birlikler tarafından veya hatta aynı birlik tarafından yürütülebilmektedir. Ancak sinerjik etkiler elde etmek için genel olarak operasyonel ve taktiksel olarak ana muharebe alanı içinde yönlendirilmekte ve koordine edilmektedir. Hoffman'a göre savaş, düşmanların emrindeki tüm yetenekleri kullanacağı hibrit bir formda birleşmekte ve harmanlanmaktadır. Hibrit savaş, ortak bir siyasi hedefe ulaşmak için geleneksel askeri güçler ile geleneksel olmayan silahlı güçlerin (asiler, gerilla ve teröristler) birlikte kullanımını kapsamaktadır (Mansoor, 2012: 2). Başka bir tanımda ise hibrit savaş, devletler tarafından askeri güçler kullanılarak uygulanan büyük ölçekli ve konvansiyonel savaşlar ile düzensiz silahlı oluşumlar tarafından farklı yöntemler kullanılarak gerçekleştirilen küçük ölçekli konvansiyonel olmayan savaşın karışımı olarak tanımlanmaktadır. Buna ek olarak bu iki olgunun arasındaki farklılık netliğini kaybetmiş ve bulanıklaşmıştır (Wijk, 2012: 359-360). Fakat bu açıklamaların, hibrit savaş yalnızca şiddet içeren etkinliklerle sınırlandırdığı görülmektedir. Hibrit savaş kavramı tanımlamalarına ek olarak aynı gayelerle kullanılan ve kullanılma oranı yüksek olan pek çok unsur dâhil edilebilmektedir. Özellikle şiddet içermeyen toplum olayları, finans ile ekonomi alanlarındaki etkinlikleri, üstü örtülü veya açık şekilde STK'ların, sendikaların kullanılması, çeşitli siyasi faktörlerin ileri sürülmesi, bilgi çarpıtma savaşında gerçek olmayan gazete haberlerinin kullanılması gibi kötü amaçlı faaliyetler hibrit savaş kapsamına dâhil edilmektedir. Tanımlamada şiddet içermeyen etkinliklerin dâhil edilmemesi, kavramın eksik ve yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Bu eksiklik, özellikle yakın zamanda gerçekleşen krizler incelendiğinde daha bariz bir şekilde görülmektedir.

Hibrit savaş kavramı, bilhassa 2006 yılında gerçekleşen Lübnan Savaşı esnasında Hizbullah'ın İsrail'e karşı yürüttüğü konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan yöntemlerin karışımını tanımlamak için kullanılmıştır (Deep, 2015). Hizbullah güçleri bu savaşta, terörist yöntemleriyle beraber birkaç geleneksel savaş faaliyetlerini kullanarak kendisinden üstün olan İsrail güçlerini aldatmayı başarmıştır (Grant, 2008). Ayrıca hibrit savaşın tümüyle yeni bir savaş çeşidi olduğu ve bu nedenle savaş hususundaki eski teorilerin geçerliliğini kaybettiği konusunda farklı düşünceler mevcuttur. Karaosmanoğlu (2011: 6-8), eski ve yeni savaş arasındaki farklara dikkat çekmiş, karşıtlıkların varlığından bahsetmiş ve savaşın temelinin klasik kavramsal eksenden ayrılmadığını ifade etmiştir. Ona göre yeni harpteki değişiklikler, harbin doğasını etkileyecek mahiyette değildir. Buna ek olarak Mansoor'da savaşın doğasının değişmediğini desteklemekte, ancak aktörlerin savaşı gerçekleştirme biçiminin değiştiğini savunmuştur (Mansoor, 2012: 3). Tarihte gerçekleşen vakalar, Karaosmanoğlu ve Mansoor'un savlarına dayanak oluşturmaktadır. Çünkü benzer stratejiler ve yöntemler geçmişteki birçok vakada uygulanmıştır. İngilizlerin, Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'ne karşı uyguladığı tüm faaliyetler hibrit savaşın özgün bir örneği olarak gösterilebilir (Mansoor, 2012: 6-7). MÖ 460 – 446 yılları arasında yaşanan Peloponez Savaşı, Roma savaşçılarının Germen topluluklarını yıkmak için uyguladığı stratejiler, Napolyon savaşları sırasında İspanyol, İngiliz ve Fransızlar arasındaki krizler (Jones, 2012: 172-174), 1870-1871 yılları arasında yaşanan Prusya-Fransa Savaşı'nda Prusya askerlerinin yürüttüğü faaliyetler ve İkinci Dünya Savaşı öncesi Japonya'nın Çin'deki taktikleri de bu kavramın geçmişte var olduğunu göstermektedir. Lübnan'da 2006 yılında gerçekleşen krizlere ek olarak Irak ve Afganistan'da yaşanan çatışmalar hibrit savaşa güncel örnekler olarak gösterilebilir (Yamaguchi, 2012: 226-227). Bunlar gibi birçok örnek, hibrit savaşın geçmişten günümüze kadar uygulandığını göstermekte ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte daha sık rastlanılan savaş türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple hibrit savaşlar yeni bir savaş türü değildir fakat diğer savaş türlerinden farklılık göstermektedir.

Günümüzde karma (hibrit) savaş kavramı resmî belgelerde de kullanılmaktadır. NATO'nun 2011 yılında yayınladığı bir raporda hibrit tehdit, etnik çatışma, yolsuzluk, korsanlık, terörizm ve göç gibi birçok kapsamdaki düşmanca faaliyet ve durumları içeren bir şemsiye kavram olarak tanımlanmıştır (Bachmann ve Gunneriusson, 2015: 78-80). Thomas Huber ise hibrit savaş, terörizm gibi yeni araçlar sağlayan düzenli ve düzensiz güçleri birleştiren bir kavram olduğundan bahsetmektedir (Huber, Pearlman vd., 2002: 1). ABD askeri doktrini melez (hibrit) tehdidi, Batı'nın sahip olduğu geleneksel avantajlara karşı konvansiyonel, düzensiz, terörist ve cezai yeteneklerin dinamik kombinasyonları olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamaların çokluğu, hibrit savaşın etkinliğine dair çelişkili yorumlar ortaya çıkarmıştır. Bazı düşünürler, hibrit kavramının stratejik ve operasyonel seviyelerde benzersiz olmadığını, sadece taktik düzeyde kaldığını iddia etmektedir. Diğerleri ise, hibrit savaşın eşzamanlı olarak hem stratejik hem de taktik düzeyde olduğunu savunmaktadır. Çünkü geleneksel, geleneksel olmayan, suçlu ve terörist araçların harmanlanması savaş seviyelerini yükseltmekte, böylece tempoyu hızlandırmakta, daha fazla veya daha az somut stratejik avantaj elde edilmektedir (Ağır ve Tatlı, 2020: 39). Diğerleri, hibrit savaşın doğal olarak savunma tipi operasyonlara güvendiğini savunurken, NATO hibrit savaşın özellikle Rusya tarafından saldırgan kullanımını vurgulamaktadır. Rus operasyonlarının ilk olarak stratejik düzeyde (jeostratejik bir alanı savunan) ve ikincisi taktiksel operasyonel düzeyde savunmacı-saldırgan olabileceğini söyleyebiliriz. Bu tanım ve yorum farklılıkları Élie Tenenbaum'un da bahsettiği melez savaş kavramına işaret etmektedir. Tenenbaum'a göre melez savaş, anlamsızlık noktasına kadar seyreltilmiş orijinal bir olgudur (Tenenbaum, 2015: 97-99).

Bu savaş yaklaşımının, etki odaklı yaklaşıma göre ne düzeyde yenilik getirdiği hususunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. İki yaklaşımın ayrı ve farklı olduğunu savunan Mansoor'a göre etki odaklı konseptten karma savaşa geçişteki önemli nokta 2006 ve 2008'de yaşanan Lübnan olaylarıdır. Mansoor, 2006'da yaşanan Lübnan krizinde İsrail'in başarısızlığını etki odaklı konseptin tesirini yitirmesinden kaynaklı olduğunu değerlendirmekte, akabinde Gazze'de 2008 yılında yaşanan savaşta İsrail'in zaferini ise hibrit savaş konseptinin etkisini artırmasına bağlamaktadır (Mansoor, 2012: 15). Fakat bu yaklaşım, etki odaklı konseptin yürütülmesinde genel olarak düzenli askeri birliklerin kullanılacağı teorisine karşı bir eleştiri gibi algılanmaktadır. Etki odaklı konsept, rakipte gerçekleştirilmek istenen tesirin belirlenmesini, akabinde bu tesiri yaratacak en uygun yöntemin kullanılmasını öngörmektedir ve bu yöntemler farklı alanlarda (sosyal, ekonomik, askeri vd.) uygulanmaktadır (Smith, 2003). Ağ odaklı yaklaşım, rakipleri iç içe geçmiş bir sistemler bütünü olarak kodlamakta ve gerçekleştirilecek etkinin bu sistemlerin ötekileriyle olan etkileşimini ele almaktadır. Ağ odaklı yaklaşım, etki odaklı yaklaşımla benzerlik göstermektedir (Warden, 1995). Bu açıdan incelendiğinde hibrit savaş, ağ merkezli ve etki odaklı konseptin geliştirilerek daha üst aşamaya taşınmış formu olarak tabir edilebilir. Bu çerçevede şiddet içermeyen eylemlerin bu kapsama dâhil edilmesi icap etmektedir. Hibrit savaş düzenli askeri birlikler ve düzensiz silahlı gruplar tarafından gerçekleştirilen asimetrik ve simetrik çalışmalardan ibaret görmek, onun hem kapsamını daraltmakta hem de çalışma

yöntemlerini kısıtlamaktadır. Rusya Federasyonu'nun yeni tehdit algılamalarına yönelik uyguladığı hibrit savaş, 2008'de yaşanan Gürcistan krizindeki olaylar incelendiğinde daha net anlaşılacaktır.

RUSYA FEDERASYONU'NDA GERASİMOV DOKTRİNİNİN YÜKSELİŞİ

Savaşmadan rakibin direnişini kırmak, muharebe alanında savaşmaktan ve fethetmekten daha üstündür (Tzu, 2019). Sun Tzu'nun bu ifadesi, Rus siyasi ve askeri stratejik fikriyatının temel taşlarını oluşturmaktadır.

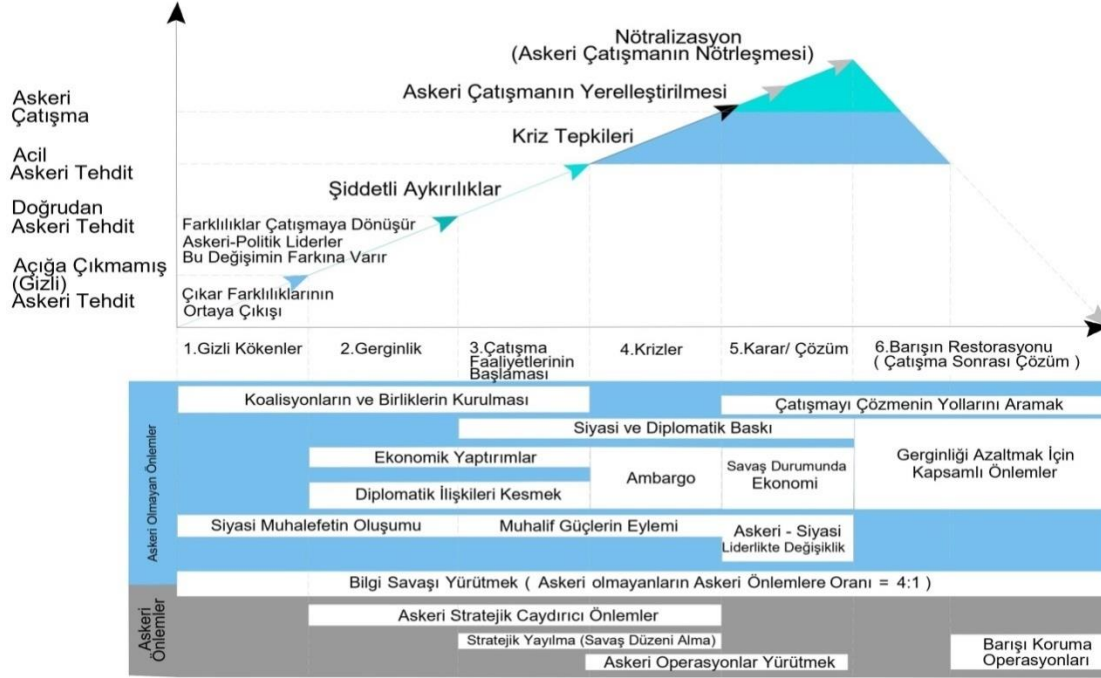
Rusya'nın hibrit savaş teorisine olan meyli, Batı'nın faaliyetlerinin incelenmesinden sonra başlamıştır (Belozeroev ve Solovyev, 2015: 6). Rus analistler ve askeri stratejistler, 2009 yılında Batı ve ABD'nin hibrit savaş hususundaki çalışmalarını incelemiş ve Hoffman tarafından 2013 yılında yayımlanan kaynakları Geoplotika (Geopolitika) isimli bir dergide tercüme etmişlerdir. Bu teori ile ilgili çalışmalar yapıldığından beri Rus araştırmacılar, hibrit savaş konulu farklı kurumlarda organize edilen seminerlere ve konferanslara katılarak bu mevzu etrafında önemli münazaralar gerçekleştirmişlerdir. Rus stratejistlerin, askeri düşünürlerin ve bilim insanlarının araştırmaları incelendiğinde, Hoffman'ın hibrit savaş kuramı ile Rus hibrit savaş doktrini arasındaki tek benzerliğin isim olduğu görülmektedir (Korybko, 2015). Rus stratejistler ve bilim insanları hibrit savaş açıklarken, Batı'nın kavrama yaklaşımını eleştirmiş ve bu yaklaşımı kör bir uyarlamaya dayandığını iddia etmişlerdir. Hibrit savaş onlar için, Rus askeri-siyasi deneyimi yansıtmakta ve Rus savaş kavramına yönelik kuramsal kavrayış bağlamında yeniden oluşturma girişimine dayanmaktadır (Tsygankov, 2015: 20). SSCB'nin Soğuk Savaş'ta mağlup olmasıyla birlikte savaş kavramı Rusya'da sosyo-politik bir fenomen olarak kendini göstermiş ve bu dönemden itibaren yenilenme sürecine girmiştir. Rus siyaset bilimciler ve stratejistler, soğuk savaş mağlubiyetinin sebeplerine dair araştırmalarında yeni yaşanan krizlerde iki temel noktayı vurgulamışlardır. İlki, özsaygısının, kültürünün ve değerlerinin aşamalı olarak yıpratılması yoluyla rakip devletin milli benliğini yok etme amacının gerçekleşmesi, ikincisi ise konvansiyonel güç yerine ekonomik, siyasi ve bilgilendirici (propaganda) gibi araçlara dikkat çekilmesidir (Vladimirov, 2011: 27-29).

Panarin'in bilgi savaş teorisi, Dugin'in ağ merkezli savaş teorisi ve Messner'in yıkım savaş teorisi benzer düşüncelere sahiptir. Bu üç düşünürün savaş anlayışı genel olarak gerçekleşen bir savaşı doğrudan doğruya fiziksel bir askerî harekâta çevirmeden gerçekleştirilmek istenen politik amaçlara erişmek için hasımı içeriden sabote etmeyi ve dağıtmayı hedeflemektedir. Bu sebeple bağımsız fakat benzer kuramlar, Gürcistan savaşına kadar Rus analitik ve akademik söyleminde başarılı biçimde birlikte kullanılmış, akabinde hibrit savaş olgusu Rus bilim insanları, yorumcular ve analistler arasında geniş bir yankı bulmuştur. Rus düşünürler tarafından hibrit savaş kavramı üzerine son yıllarda gerçekleştirilen çalışmaların içeriği incelendiğinde, Batı'nın hibrit savaş kavramı anlayışının temel olarak sinerjik etkiler oluşturmak için savaş alanında düzenlenen operasyon ve askeri çalışmalara yoğunlaştığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında Rus yaklaşımının, toplumsal yaşamın bütün alanlarını (kültür, ekonomi, gelişme, siyaset, sosyal) içermesi ve daha soyut düşünceler ekseninde yer alması açısından farklı olduğu görülmektedir. Yani Hoffman'ın (2007: 14) hibrit savaş yaklaşımı, geleneksel ve geleneksel olmayan yöntemlerin karışımını savunmakta, karma taktik ve operasyonel faaliyetleri içermektedir. Rus hibrit savaş yaklaşımı ise bir aktörün düşmanlarının kültürel-sosyal bütünlüğünü aşındırmak yoluyla kendi topraklarını korumak için verdiği soyut mücadele alanını içermektedir (Tsygankov, 2015: 21). Rus bilim insanı ve stratejistlere göre Rus hibrit savaş yaklaşımının amaçları şunlardır (Panarin, 2016: 65):

- ✓ Rakip devletin kısmen veya tamamen dağılması,
- ✓ Rakip devletin dış ya da iç politikasında ciddi bir değişim olması,
- ✓ Rakip devlet yönetiminin sadık bir hükümetle değiştirilmesi,
- ✓ Rakip devlet üzerinde yabancı ideolojik bir kuruluş oluşturulması ve devlet üzerinde iktisadi alanda denetim sağlanması,
- ✓ Rakip devletin kaotikleşmesi ve ona karşı hibrit savaş yürüten yabancı devletlerin diktatörlerine tabi kılınmasıdır.

Rus hibrit savaş teorisinin altyapısı resmi olarak, Rus yönetiminin 2007 yılında yayınladığı Dış Politika Gözden Geçirme Belgesi ve 2009 yılında yayınladığı Ülke Güvenliği Gözden Geçirme Belgesi gibi siyasi üst düzey belgelerle hazırlanmıştır. Buna ek olarak 2009'da kabul edilen Yurt dışında Yaşayan Rus Kökenli Vatandaşlara Yönelik Federal Kanun ile bu teori desteklenmiştir (NATO, 2014).21. yüzyılda Rusya'nın amaçlarına ne şekilde erişeceğine dair önemli ayrıntılar ise, 25 Ocak 2013 tarihinde gerçekleşen Rus Askeri Bilimler Akademisi'nin yıllık genel kurultayında Genelkurmay Başkanı Valery Gerasimov'un aktardığı bilgilerle ortaya çıkmıştır. Gerasimov, Orta Doğu'da farklı ülkelerde yaşanan krizlerde savaş ile barış, gizli operasyonlar ve resmi operasyonlar arasındaki ayrımın yok olduğuna yönelik örneklerden bahsetmiş,

geleneksel yöntemlerin, geleneksel olmayan yöntemlerle birlikte kullanıldığında daha avantajlı olduğunu savunmuş ve geleneksel olmayan faaliyetlere örnek olarak iletişim, insani, siyasi, iktisadi gibi alanların bu savaşta kullanılabileceğinden söz etmiştir. Bu faaliyetlerin üstü örtülü ve inkâr edilebilecek işlemlerle desteklenebileceğini, ayrıca bu işlemlerin barışı sağlama çalışmaları kapsamında gerçekleştirilebileceğini de vurgulamıştır. Bilhassa teknoloji (medya, internet) araçlarının kullanılmasının ehemmiyetine dikkat çekmiş ve bütün bu gayretlere ek olarak sivil halkın çeşitli araçlar kullanılarak kışkırtılabileceğini de söylemiştir (McDermott, 2016).

Şekil 1: Gerasimov Doktrindeki Çatışma Gelişiminin Ana Aşamaları

“The Value of Science Is in the Foresight: New Challenges Demand Rethinking the Forms and Methods of Carrying out Combat Operations” başlıklı makale General Valery Gerasimov tarafından 2013 yılında Military Industrial Kurier Degisi’nde yayınlanmıştır. Çalışma, Gerasimov’un yakın geçmiş, şimdiki, gelecekteki yaklaşımları ve çatışmaları içeren Rus savaş konuları ve güvenlik alanları üzerine bakış açısı sunmaktadır (Gerasimov, 2013). Gerasimov’un makalesi, Batı’da Gerasimov Doktrini olarak adlandırılmış ve yeni bir Rus savaş biçiminin yorumlanması olarak görülmüştür. Batı Gerasimov doktrini, ekseriyetle konvansiyonel ve konvansiyonel olmayan taktikleri birleştiren ve milli gücün kuvvetlendirilmesine dayanak oluşturan büsbütün yeni bir savaş kategorisinin ortaya çıkmasına öncülük ettiğini düşünmektedir. Batı’da düşünülenin aksine bu doktrin, yeni bir savaş türü bulamamış, bunun yerine temel olarak savaşın gelecekteki yönleri ve operasyonel çevresi hakkındaki fikriyatını belirtmektedir (Bartles, 2016: 31-32). Gerasimov doktrini, Rusya’nın milli güvenlik stratejisinin itici gücü olarak değil, daha ziyade Rus milli güvenlik yapısının Batı ve ABD ile süren anlaşmazlığı desteklemek için operasyonel bir kavram geliştirme gayreti olarak değerlendirilmektedir (Fridman, 2019: 102-103).

Gerasimov’un çalışmasında belirtilen ve Rusya’nın gelecekteki savaş ortamını nasıl algıladığına yönelik bilgi veren önemli nitelikler aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

- ✓ Gerasimov, barış ve savaş arasındaki ince çizginin kaybolduğunu, savaşların açıkça ilan edilmediğini ve geleneksel olmayan yöntemlerin kullanıldığını belirtmektedir.
- ✓ Gerasimov, geleneksel olmayan yöntemler arasında insani, ekonomik, politik, iletişim/bilgi ve diğer yöntemleri belirtmekte, bu yöntemlerle birlikte toplumun kışkırtılmasının bu etkiyi daha da artıracakını söylemektedir. Bilhassa hasım devletteki sivillerin kullanımının ciddi derecede önemli olduğu vurgulanmaktadır.
- ✓ Buna ek olarak bütün bu yöntemlerin, üstü örtülü bir biçimde askeri güçlerle desteklenmesi icap etmektedir. Askeri güç faktörünün alenen kullanılması ancak çatışmanın son aşamasına doğru ve net bir çözüm görmek amacıyla, çatışmayı bitirme ve barışı sağlama adı altında yapılmaktadır.
- ✓ Bir başka önemli nokta ise şiddet içermeyen araçların istenilen amaca erişmede çok daha etkili olduğu gerçeğinin doğrulanmasıdır. Arap Baharı ve Turuncu Devrim olaylarından Rus doktrininin ders çıkardığı

ve etkilendiği açıktır. Tüm sistemin düzenli çalıştığı düşünülen bir devletin aniden kaosu ortasına geldiği, yıkılmaz zannedilen düzenin bir anda yok olduğu görülmüştür. Gerasimov, gerçekleşen vakaların tam manasıyla “XXI. yüzyıla özgü savaş biçimi” olduğunu, verdiği tahribat ve yok edici etkileri bakımından siyasi, iktisadi ve sosyal neticeleri düşünüldüğünde bu vakaların sıcak çatışmalardan bir farkının olmadığına değinmektedir (Gerasimov, 2013). Dolayısıyla geleneksel olmayan yöntemler stratejik ve siyasi amaçları gerçekleştirmede çok daha etkili olmaya başlamış, geleneksel yöntemlerin önüne geçmiştir (Vladimirov, 2015).

- ✓ Bu tür bir muharebeyi gerçekleştirebilecek bir aktörün, geleneksel ve geleneksel olmayan yöntemleri çok iyi koordine edebilmesi gerekmektedir. Savaşı gerçekleştiren güç, hasım olan bölgede tüm faaliyetleriyle etkin olması gerekmektedir. Buna ek olarak araçlarının ve faaliyetlerinin, devamlı olarak geliştirilmesinin, istihbarat birimlerinin, bilgi harbi/propaganda faaliyetlerinin ve askerî gücünün uyumlu kullanımının önemi büyüktür.
- ✓ Telekomünikasyon alanının asimetrik etki yaratma bağlamında çok farklı avantajlar oluşturduğu belirtilmektedir.

Rus savaş doktrininin yenilenmesinde ve değişmesinde etkili olan bir diğer kişi A. Vladimirov'dur. Vladimirov, 2013 yılında “General Theory of War” ismiyle yayınlamış olduğu eserde, savaşı bir sosyal olgu olarak tanımlamış ve savaşı toplumsal olarak var olmanın önemli bir parçası olarak görmüştür. Bu açıdan değerlendirecek olursak yazar, barış ve savaş arasındaki ince çizginin yok olduğunu desteklemekte ve toplumsal bütünlüğün devamı açısından savaşı doğal bir olgu olarak değerlendirmektedir. Barış ve savaş arasındaki ince çizgi, savaş korkusu, güvensizlik ve belirsizlik arasında bir sürece doğru ilerlemektedir (Vladimirov, 2013). Mattsson (2015: 66-67) ise geleneksel yöntemlerin yeni nesil savaşta nihai aşamada kullanıldığını belirtmiş, bu aşamadan önce hasım olan aktörün yönetimine, halkına ve kurumlarına yönelik, propaganda, psikolojik baskı ve bilgi savaşı gibi şiddet içermeyen eylemlerle saptırıcı ve şaşırtıcı saldırıların gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Gerçekte savaş, devletin varlığını sürdürmesi için sürekli ve gerekli bir eylem haline gelmekte, hedefi ise bir bölgeyi fethetmek değil, daha ziyade kültürel, siyasi ve iktisadi alanda o bölgeyi etki altına almaktadır. Gidişat böyle olunca geleneksel yöntemler, istenilen amaçların elde edilmesinde en etkili yöntem statüsünden çıkmaktadır. Şiddet içermeyen yöntemlerin kullanılmasıyla hasım ülkede organize kaos oluşturulmakta ve yeni savaş stratejisinde bu yöntem hep kullanılmaktadır. Gizli ve dolaylı araçlarla sosyal, siyasi ve iktisadi etki yaratma eylemleri, koşullar istenilen biçimde ilerlediğinde askeri yöntemlerle desteklenebilmektedir.

Gerasimov ve diğer düşünürler tarafından bahsedilen mevzular 26 Aralık 2014 tarihinde Putin tarafından onaylanan Rus askerî doktrinde birleştirilmiştir. Doktrin, yeni savaş koşullarının değiştiğini belirtmekte ve konvansiyonel yöntemlerle birlikte konvansiyonel olmayan yöntemlerin karmaşık bir şekilde uygulandığının altını çizmektedir. Yakın geçmişte karşılaştırılması olası vakalarda dolaylı ve asimetrik faaliyetlerinin gerçekleştirildiği, bu faaliyet yöntemlerinin arasında (başka araç ve yöntemlere ek olarak) şiddet içermeyen araçların, dış güçler tarafından desteklenen siyasi yapının ve sosyal faaliyetlerin içinde bulunduğu belirtilmektedir (Oliker, 2015).

Savaş her yerde gerçekleşmektedir ve savaşmaktaki gaye yalnızca toprak ele geçirmek değil, istenilen tesirleri yaratabilmektir. Bu açıklamalar yeni Rus doktrininin temel sütunlarını oluşturmaktadır. Sonuç olarak, Rus askerî yeteneklerini geliştirmek için ana yönergeler Tablo 1’de gösterildiği gibi özetlenmektedir:

Tablo 1: Rusya'nın Savaş Algısındaki Değişim (Berzins, 2015: 44-45)

Eski Rus Askerî Savaş Algısı	Yeni Rus Askerî Savaş Algısı
Doğrudan Yıkım	Doğrudan Etki
Rakibin Doğrudan Yok Edilmesi	Rakibin Doğrudan İçsel Çürümesi
Silah Ve Teknoloji Savaşı	Kültür Savaşı
Konvansiyonel Kuvvetlerle Savaş	Özel Olarak Hazırlanmış Kuvvetlerle Ve Ticari Düzensiz Gruplarla Savaş
Geleneksel Savaş Alanı	Bilgi/Psikolojik Savaş Ve Algı Savaş Alanı
Doğrudan Çatışma	Temassız Savaş
Yüzeysel Ve Bölümlere Ayrılmış Bir Savaş	Düşmanın İç Tarafı Ve Üssü De Dâhil Olmak Üzere Topyekûn Bir Savaş
Fiziksel Çevredeki Savaş	İnsan Bilincindeki Ve Siber Uzaydaki Savaş
Siyasi, Ekonomik, Bilgi, Teknolojik Ve Ekolojik Kampanyaların Bir Kombinasyonu İle Simetrik Savaş	Asimetrik Savaş
Ulusal Yaşamın Doğal Koşulu Olarak Belirli Bir Zaman Dilimindeki Savaş	Sürekli Savaş Durumu

Rusya Federasyonu'nun günümüzdeki ve yakın geçmişteki stratejik hamleleri, Gerasimov ve çalışanlarının askeri taarruzları nitelikli bir şekilde inceleyip değerlendirdiğini, ülkenin ulusal ve uluslararası hedeflerine erişmek amacıyla güç yöntemlerini değiştirmeye başladığını göstermektedir. Silahlı çatışmaların doğasındaki değişimleri Gerasimov, teknolojinin içinde bulunduğu ve birçok aktörün lineer ve lineer olmayan faaliyetlerin birlikte uygulandığı Yeni Nesil Savaş olgusu olarak adlandırmaktadır. Rus devleti bakımından düşünüldüğünde Yeni Nesil Savaş, alenen gerçekleştirilen silahlı bir krize yoğunlaşmak yerine, telekomünikasyon, siber ve psikolojik gibi farklı savaş araçlarıyla harmanlanmış iktisadi, politik ve diplomatik yöntemleri kullanmaktadır. Gerasimov, Bu savaş yaklaşımında özel harekât kuvvetleri, paramiliter ve isyancı grupların gizli şekilde yer almasına dikkat çekmektedir. Ayrıca, geleneksel olmayan yöntemlerin stratejik ve politik amaçları elde etmedeki işlevinin arttığını ve birçok hâlde silahlı faaliyetler bakımından krizin boyutunun büyüdüğünü açıklamaktadır (Gerasimov, 2016: 24). Başka bir ifadeyle, askeri olmayan seçenekler, siyasi ve stratejik hedeflere ulaşmada daha büyük bir rol oynamaya başladığını ve bazı durumlarda silahların gücünden büyük ölçüde üstün olduğunu belirtmektedir.

Gorbaçov'un "Siber Savaş Hâlihazırda Başlıyor" başlıklı makalesi Gerasimov doktrinde bahsedilen yeni nesil savaş hakkında destekleyici bilgiler vermiştir. Yazar, 20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılın başlarında bilişim teknolojilerinin hızla gelişmesinin, bilginin toplumda ve önde gelen ülkelerin silahlı kuvvetlerinde yaygın olarak kullanılmasının, devletin ve hükümetin kullandığı nitelik, yöntem ve teknikleri önemli ölçüde değiştirdiğine dikkat çekmiştir. Gorbaçov, bilgi teknolojilerinin, modern silah ve teçhizatın, istihbarat ve elektronik harp teknolojilerinin, otomatik kontrol sistemlerinin ve haberleşme tesislerinin potansiyellerinin, günümüzde askeri istihdamda ve askeri operasyonların yürütülmesi üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu savunmuştur. Silahlı savaşın yeni içeriği ve karakteri, günümüzde askeri operasyonların kontrol edildiği ağ merkezli ortamdan kaynaklanmaktadır. Savaşan taraflardan biri diğerine bilgi üstünlüğü sağlamadıkça, gelecekteki savaşlarda hiçbir hedefe ulaşamadığının altını çizmiştir (Gorbachov, 2013). Gorbaçov'un dikkatimizden kaçmayan açıklamaları, bilgi üstünlüğü mücadelesinin artan öneminin, birçok yönden müşterek kuvvetlerin kullanılmasını özel kıldığıdır. Önceleri üç boyutlu bir ortamda yapılan silahlı mücadele, karadan, denizden ve uzaydan tamamen yeni bir ortama doğru genişlemiştir. Bir savaşın sonucu ve buna bağlı olarak bu ortamlardan herhangi birinin belirleyici rolü, savaş alanındaki gelişmelere ve savaşanların eylemlerine bağlı olacağı belirtilmiştir. Eski Başbakan Yardımcısı Dmitry Rogozin ise, Rusya'nın silahlar, askeri ve özel teçhizat geliştirilerek geleneksel yöntemlerle savunulmasının zor olacağını vurgulamış ve yeni yöntemlerin robotik, otomatik silah kontrol sistemleri, etkili istihbarat, iletişim sistemleri ve daha fazlasının bu savunmada kullanılması gerekliliğinin altını çizmiştir (Rogozin, 2013). Yeni nesil savaşın aşamaları şu şekilde şematize edilebilir (Tchekinov ve Bogdanov, 2013: 15-22):

- ✓ Birinci Aşama: Askeri olmayan asimetrik savaş yöntemlerini (uygun bir siyasi, ekonomik ve askeri düzen kurma planının bir parçası olarak bilgi, ahlaki, psikolojik, ideolojik, diplomatik ve ekonomik önlemler) içermektedir.
- ✓ İkinci Aşama: Siyasi ve askeri liderleri koordineli bir şekilde yanıltmak için özel operasyonların (diplomatik kanallar, medya ve üst düzey hükümet ve askeri kurumlar tarafından yanlış veriler, emirler, direktifler ve talimatlar sızdırılarak gerçekleştirilen önlemler) kullanılmasını içermektedir.
- ✓ Üçüncü Aşama: Gözdağı verme, aldatma ve hükümete ve askeri görevlilere hizmet görevlerini bırakmalarını sağlamak amacıyla rüşvet vermeyi kapsamaktadır.
- ✓ Dördüncü Aşama: Rus militan gruplarının gelişiyile artan, yıkımı tirmandıran halk arasındaki hoşnutsuzluğu artırmak için istikrarsızlaştırıcı propaganda çalışmalarını içermektedir.
- ✓ Beşinci Aşama: Ülke üzerinde saldırıya uğramak üzere uçuşa yasak bölgelerin oluşturulması, ablukaların uygulanması ve silahlı muhalif birimlerle yakın işbirliği içinde özel askeri şirketlerin yaygın olarak kullanılmasını kapsamaktadır.
- ✓ Altıncı Aşama: Büyük ölçekli keşif ve yıkıcı misyonlardan hemen önce askerî harekâtın başlamasını kapsamaktadır.
- ✓ Yedinci Aşama: Çeşitli platformlardan fırlatılan yüksek hassasiyetli silahların kullanılmasını (uzun menzilli topçular ve mikrodalgalar, radyasyon, öldürücü olmayan biyolojik silahlar) kapsamaktadır.
- ✓ Sekizinci Aşama: Hangi düşman birimlerinin hayatta kaldığını tespit etmek ve koordinatlarını saldırganın füze ve topçu birimlerine iletmek için keşif birimleri tarafından yürütülen özel operasyonlarla kalan direniş noktalarını devirin ve hayatta kalan düşman birimlerinin yok edilmesini içermektedir.

Bogdanov ile Tchekinov'un belirttiği aşamaların her vakada gerçekleştirilebilir bir yöntem olduğu tartışılabilir bir konudur. Bu strateji, rakip devlet yöneticilerine yönelik etkisinin ve rakip devlette yaşayan sivil halk içinde kendisine yakın sivil gruplarının oluşması gibi belirli hipotezlere dayanmaktadır. Bu aşama her koşulda gerçekleşmeyebilir, fakat Gürcistan krizinde bu aşamaların birçoğunun uygulandığı söylenebilir. 2008 yılında gerçekleşen krizde Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlığı Rusya tarafından tanınması ile devam eden olaylar irdelendiğinde kullanılan araçların Bogdanov ve Tchekinov'un özetlediği yeni savaş stratejisi ile uyumlu olduğu görülmektedir.

GÜRCİSTAN KRİZİ

2003 yılında yaşanan Gül Devrimi'nden sonra Gürcistan'da iktidara gelen Mihail Saakaşvili, dış ve iç politikasında batı yönelimli adımlar atmıştır. Rusya ile ikili ilişkiler bu dönemde sekteye uğramış ve düzeltilmeye çalışılmıştır. Rusya ile Gürcistan tarihi ve kültürel geçmişi ile birbirine bağlı iki ülke olsa da 2003'de yaşanan Gül Devrimi bu ilişkileri iyileştirmek için bir fırsat sunmuştur. Mihail Saakaşvili, Rusya ile daha sıcak, daha dostane ve daha yakın ilişkiler kurmayı hedeflemiştir. Rusya ise bu dönemde, Gürcistan'a enerji sübvansiyonları ile elektrik tedariki sağlamış, Gürcistan'ın borcunu yeniden yapılandırmış ve Gürcistan'daki yatırımları artırmıştır. Rusya ile Gürcistan arasında yaşanan vize krizi çözülmüş ve işgücü piyasa politikası uygulanmaya başlamıştır. Mayıs 2004 yılında yaşanan Acara isyanı ve bu isyanın Rus güçlerinin yardımıyla bastırılması Gürcistan-Rusya iş birliğinin en büyük örneğini oluşturmuştur (Thomas, 2016: 19). Fakat tüm bu iş birliğine rağmen, bu dönemde ikili ilişkileri sekteye uğratan pek çok mevzu bulunmaktadır. İki ülke Rusya'nın askeri üslerinin varlığı hususunda anlaşmazlığa düşmüşlerdir. Gürcistan hükümeti Rus askeri üslerini ülke dışına çıkarmak istemiş, Rusya hükümeti ise bu isteğe gönülsüz davranmıştır. Bu dönemde Gürcistan batı ile yakın ilişkileri artırmış ve batı yönelimli politikalar izlemiştir (Gordadze, 2009: 28). Mihail Saakaşvili, Nisan 2004'te Avrupa Birliği'ne üye olmak istediklerini, Gürcistan-NATO birlikteliğinin ilerlediğini ve Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattının istenilen ölçülerde ilerlediğini belirtmiştir. Gürcistan ve Rusya yakın ilişkiler dönemi, Ağustos 2004'te Gürcistan'ın Güney Osetya'daki olaylara saldırgan tutumu ile son bulmuştur. Bu dönemden sonra Rusya güney komşusuna yönelik izlediği stratejileri ve politikalarını değiştirmiştir (Pomerantsev ve Weiss, 2014: 9).

Rus hükümetinin Gürcistan'daki askeri üslerini sınır dışına taşıma hususundaki isteksizliği de dâhil olmak üzere uzun süren anlaşmazlıklar sebebiyle Tiflis'in batıya yönelimi, Acara krizinde Rusya'nın yardımına karşı nankörlüğü ve Tiflis'in Güney Osetya'ya yönelik sert askeri güç kullanımı, Gürcü-Rus ilişki sürecini iş birliğinden pasif konuma sürüklemiştir. Ocak 2008'deki Gürcistan seçimleri, 2003 yılında yapılan seçimlere benzer bir imkân yaratmış ve Rusya ile ilişkileri daha iyi hale getirmiştir. Siyasi olarak önemli ölçüde zayıflamış olan Saakashvili hükümeti, iki ülkenin yeni bir sayfa açmasını istediğini belirterek, Rusya ile ilişkileri iyileştirmenin önemine değinmiştir (Chivers, 2004). Bu iyileştirme süreci 17 Şubat 2008'de Kosova'nın bağımsızlık ilanı ve bunun akabinde Rus hükümetinin Abhazya'ya yönelik izlediği stratejiler doğrultusunda kesintiye uğramıştır. Bu olaylar uzlaşma ümitlerini daha da azaltmıştır. Kremlin'in izlediği politikalar, Tiflis'in iç işlerine müdahale ederek kontrol altında tutma hedeflerinin ötesine geçerek Rusya'nın diplomatik sürece güvenmediğini ve askeri olarak savaşa hazırlandığını göstermiştir. Rusya'nın, Güney Osetya ve Abhazya halkına pasaport dağıtımını hızlandırması, Gürcistan'ın kendi sınırları içindeki egemenlik iddialarını daha da baltalamıştır. Şevardnadze yönetiminin NATO birliğine üye olma talebi ve Tiflis'in Moskova'yı saf dışı bırakacak olan Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı projesinde yer alması Rus yönetiminin tepki göstermesine neden olmuştur (Cornell ve Starr, 2009: 5).

Gürcistan 8 Ağustos 2008 gecesi, Güney Osetya'nın başkenti Tskhinvali'ye askeri harekât başlatmıştır. Gürcü kuvvetleri, eyalete ağır toplarla saldırarak pek çok sivil kayıplar verilmesine neden olmuş ve Rus barış gücü askerlerinden de kayıplar verilmiştir. Bu eylemi Gürcistan 7 Ağustos'ta imzaladığı ateşkes anlaşmasına rağmen gerçekleştirmiştir (Bush, 2008). Bu olayların akabinde Rus hükümeti, Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığını tanımış ve Gürcistan sınırlarında askeri güvenlik çemberi oluşturmuştur (Asmus, 2010). Rusya, Gürcistan'ı mağlup ederek ve Abhazya ile Güney Osetya özerk cumhuriyetlerinin bağımsızlığını tanıyarak bölgedeki varlığını güçlendirmiştir. Beş gün süren savaş, Kremlin'in güvenliği sağlamak için güç kullanmaya istekli olduğunu göstermiştir. Kafkasya bölgesinde uygulanan politikalar, güvenlik ve istikrar açısından eski Rus yaptırımlarının yeterli olmadığını ve bu doğrultuda Rus hükümetinin çok alanlı savaş yaklaşımı olan hibrit savaşa yöneldiğini göstermektedir. Koordineli siber ve fiziksel saldırıların alışılmışın dışında kullanılması bu savaşın en belirgin özelliklerinden birisidir (Cornell ve Starr, 2009: 5).

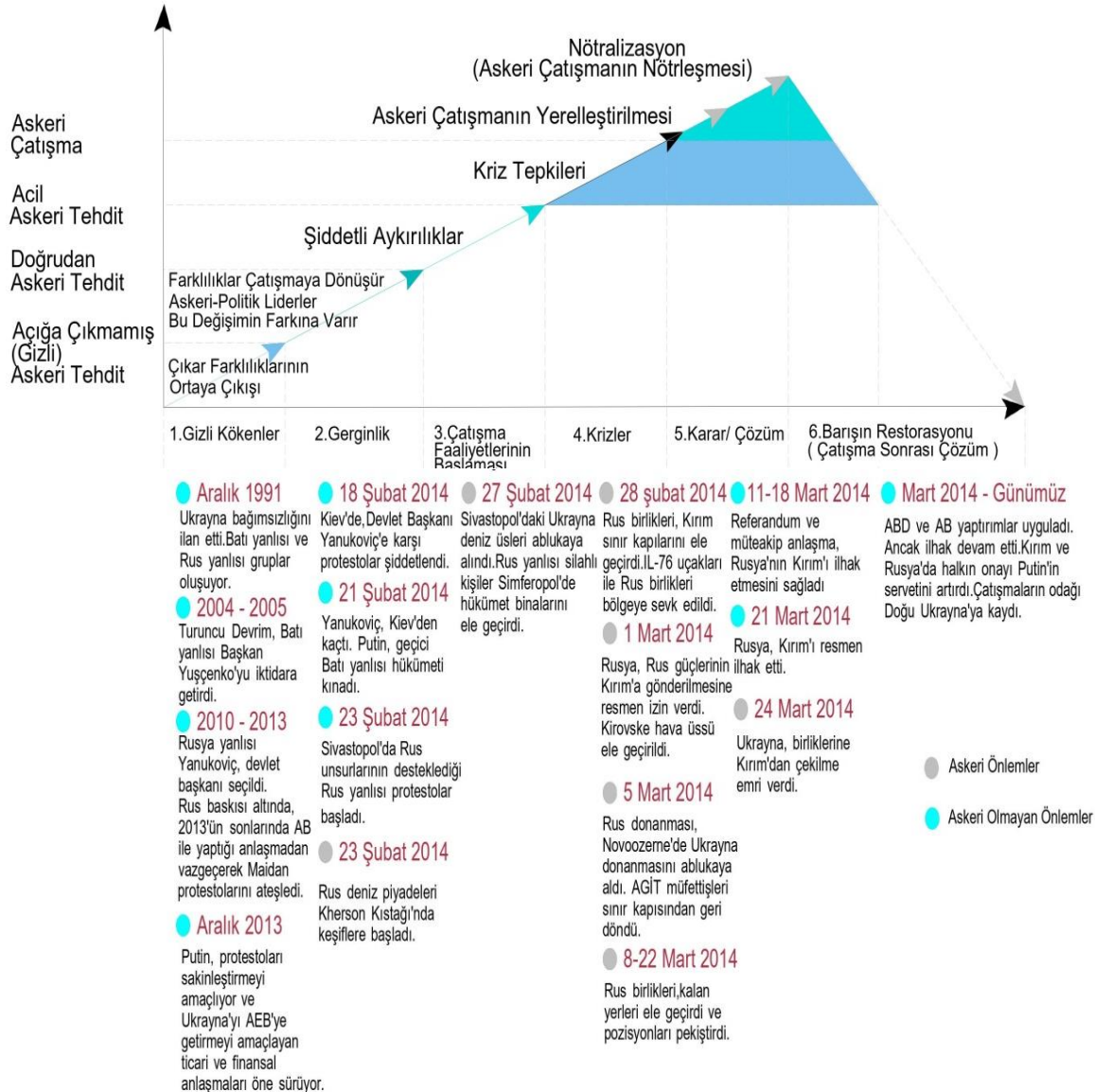
Rusya, tehdit etmek ya da askeri güç kullanmak, ülkeye karşı koz olarak ayrılıkçı rejimler yaratmak ve vekilleri desteklemek gibi lineer güç unsurlarının yanı sıra iktisadi önlemler, siber saldırılar ve bilgi operasyonları kullanmaktadır. Gürcistan'ın yıllardır Rus hibrit savaşının kurbanı olarak tecrübesi, gelişmiş Rus savaş tarzının yeni bir fenomen olmadığını göstermektedir. Buna ek olarak sosyal medyanın kullanımı,

elektronik savaş ve siber yetenekler gibi gelişmiş teknolojiler, Rusya'nın hedeflediği amaca ulaşması için yeni fırsatları olduğunu göstermektedir. Bu makalede sunulan Rusya'nın Gürcistan üzerindeki diplomatik, ekonomik, askeri, enformasyonel ve yıkıcı kaldıraçlarının etkisi bütünlük bir hibrit savaş olarak görülmelidir. Gürcistan'ın Rus karşıtı ve Batı yanlısı yönelimi, Rus hükümetinin stratejilerini yeniden değerlendirmeye ve hibrit unsurları harekete geçirmeye yöneltmiştir. Bu unsurların üç ana amacı bulunmaktadır:

- ✓ Avrupa ile Avrupa-Atlantik gündemini tersine çevirmek ve Batı'nın itibarını Gürcü kamuoyu nezdinde sarsmak,
- ✓ Kremlin yanlısı ve Radikal milliyetçi grupları kullanarak Gürcistan'ı içeriden zayıflatmak,
- ✓ Batı'ya Gürcistan'ı bir "sorun sepeti" olarak tasvir etmek.

Rusya, kriz yaşanan bölgelerde militarizasyon ve sınırlama çalışmalarıyla Tiflis üzerindeki hedeflerine ulaşmaya çalışmaktadır. Geçtiğimiz birkaç yıl içinde Rus hükümeti, Gürcistan'ın kriz yaşanan eyaletlerini gelişmiş saldırı silahları ile donatmış ve askeri üsler kurmuştur. Buna ek olarak Kremlin istediği takdirde, ikili ilişkilerde ekonomik baskı uygulamak maksadıyla enerji ticareti ile tüketim malları ve politik hedefler için işçi göçünden kaynaklanan asimetrik bağımlılıkları kullanmaktadır (Asmus, 2010). Kremlin uluslararası destek görmemesine rağmen, yürüttüğü sınırlama politikasıyla krizi Gürcistan'a karşı bir koz olarak kullanmaktadır. Kremlin'in yürüttüğü politikada nispeten yeni bir fenomen olan sınırlama politikası, Rusya'nın Gürcistan topraklarına tecavüz ettiği bir dizi faaliyettir. Bu faaliyetler Gürcistan'a karşı yürütülen bir savaşı işaret etmekte ve yasadışı çitler, dikenli tel, sınır işaretleri ve en önemlisi Gürcü topraklarının işgal edilmesi gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Bu faaliyetler, insan haklarını ihlal ettiği için sivillere zarar vermektedir (Chivers, 2004).

Şekil 2: Rusya'nın Gürcistan'a Uyguladığı Hibrit Yöntemlerinin Gerasimov Modeline Yansıması

Dezenformasyon uygulamaları da Rusya'nın Gürcistan'a uyguladığı hibrit savaş yöntemlerinden biridir. Rusya, sınırlaştırma politikasını hem Gürcistan'ın toprak bütünlüğünün bozulmasını sağladığı için hem de NATO'ya katılımın Tiflis'e zarar verici ve devam eden krize hiçbir çözüm sağlamayan bir propaganda unsuru olarak görmektedir. Rus propagandası, Kremlin'in kriz çözümünü elinde bulunduran baskın aktör olduğunu, Amerika ile Batı'nın ise bunu gerçekleştirecek kapasite ya da iradeye sahip olmadığını savunmaktadır. Dolaylı olarak kamuoyunu etkileyen bu propaganda bölgesel destek sağlamaya çalışmıştır.

Rusya, şiddeti teşvik ederek, toplumsal bölünmeler yaratarak ve kutuplaşmayı derinleştirerek uzun bir oyun oynamaktadır. Gürcistan hükümetinin Batı yönelimli dış politikaya verdiği ezici desteğe rağmen Rusya, düzensiz grupları destekleyerek, ülkenin birlik bütünlüğünü bozmaya çalışmış ve gelişmeyen geri kalmış bir ülkeler listesinde göstermeye çalışmıştır. Buna ek olarak sınırlaştırma politikasını yaptırım olarak uygulayan Rusya, Tiflis'in toprak bütünlüğünü ve egemenliğini baltalamaktadır.

Sonuç olarak, Rusya'nın hibrit savaş yöntemi uygulamasından vazgeçirmek için daha fazla toplumsal bütünlük sağlamak zaman alacak ve tüm toplumun bütünselliğini gerektirecektir. Batı ve Amerika desteği, Tiflis 'deki normalleşme sürecini baltalayan birçok unsurlara karşı koymada etki gösterecektir. Çatışmadan on üç yıl sonra bile Gürcistan tecrübeleri, Rusya'nın saldırgan yaptırımlarını her türlü ciddi bir bedel ödmeden sürdürdüğünü görmektedir. Rus devletini sorumlu göstererek ve Tiflis'in NATO üyelik sürecini hızlandırarak kırmızı çizgiler koymak yalnızca Gürcistan'a değil tüm Karadeniz bölgesine istikrar sağlayacaktır. Bu sebeple Tiflis tek veya ayrı bir olay olarak değerlendirilmemelidir. Gürcistan'da Batılılaşmanın ilerlemesi ve demokratikleşmenin gerçekleşmesi, Batılı değerlerin kleptokrat ile otoriter rejimler üzerindeki başarısı olarak yorumlanmaktadır.

SONUÇ

Savaş bir strateji şeklidir ve bir hedef tarafından yönlendirildiğinde belirli amaçlara hizmet etmektedir. Savaşın modern şekli olarak karşımıza çıkan hibrit savaş yalnızca yerel savunma becerilerine hizmet etmemektedir aynı zamanda daha geniş güvenlik ittifaklarına ciddi kurumsal zorluklar getirmektedir. Bu savaş muhalif grupların yetenekleri ve amaçları doğrultusunda iç ve dış politika stratejilerine erişmek için farklı milli güç unsurlarının birleşimini içermektedir. Dolayısıyla bu savaş, benzersiz fakat tamamlayıcı gayelere yönelik lineer ve lineer olmayan askeri aktörlerin eş zamanlı kullanımını gerektirmektedir. Hibrit savaş, belli kuralların hasım devlet üzerinde yaptırımlar şeklinde uygulanması ve bölgesel genişleme sağlaması gibi revizyonist amaçlara hizmet etmektedir. Bu nedenle bu savaş türü bir paradoksa sahiptir. Politik hedeflere ulaşmak için geleneksel olmayan yöntemlere başvurarak, hasım devleti güçsüzleştirmektedir.

Rus-Gürcistan savaşı, Kremlin'in bilgilendirici, ekonomik, diplomatik, askeri ve yıkıcı faaliyetleri içinde barındıran bütünlük bir yaklaşımla, Tiflis karşısında farklı aşamalardan geçmesine rağmen belirli baskı unsurları oluşturduğunu göstermektedir. Hibrit stratejileri birçok durumda ikili devlet ilişkilerinin jeoekonomik, düşünsel ve jeopolitik bağlama özgü olsa da batılı devletlerin Tiflis 'deki bu kaldıraçların uygulanmasına, birleştirilmesine ve kurulmasına dikkat etmeleri için bir sebep oluşturmaktadır. Gerasimov Doktrini, hibrit yöntemlerin ve asimetrik savaş stratejisinin ilk uygulaması olmasa da bir ülkenin hibrit savaş terimini politik-askeri düzeyde ilk defa kabul etmesi, bu çerçeveye uygun bir yöntem oluşturması, taktiksel-operasyonel kurumların da bu politika ve yöntem etrafında biçimlendirilmesi ile eşsiz bir örnek teşkil etmesi bakımından oldukça önemli görülmektedir. Doktrin olarak adlandırılan Gerasimov' un görüşleri hibrit taktikler bakımından ele alındığında, Rusya ve çevresinde doğrusal olmayan savaş stratejileri olarak nitelendirilmekte ve batılı devletlerin kullandığı yöntemlere seçenek oluşturmaktadır. Bu savaşta olağan asimetrik ve simetrik stratejilerin yanı sıra şiddet içermeyen faaliyetlerin devlet aracılığıyla uygulandığı görülmüştür.

Rus-Gürcü çatışması, saldırgan-gerçekçi bir perspektifi koruyan ve barış zamanında komşudan bir sonuç almaya zorlamak için şiddet de dahil olmak üzere geniş bir ulusal güç yelpazesini kullanmaya yatkın bir devlet tarafından yürütülen hibrit savaşın bir örneğidir. Rusya, yakın çevresinde hâkim konumunu sürdürme, eski Sovyet devletlerinin Rus kontrolünde olmayan kuruluşlara üyelik tekliflerini sona erdirmeye ve liberal bir hükümetin Rusya sınırlarında başarılı olmasını engelleme gibi stratejik hedeflerini sürdürmüştür. Rusya'nın Gürcistan'a karşı yürüttüğü hibrit savaş, daha şiddetli tezahürü donmuş bir statüde olan, ancak Kremlin'in Putin'in planlarına uygun olduğunda yeniden harekete geçme inisiyatifini elinde tuttuğu, devam eden bir çabadır.

KAYNAKÇA

1. Ağır, O. ve Tatlı, M. (2020). Bir Hibrit Savaş Yöntemi Olarak Terör ve Suriye İç Savaşı. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS). 8(35): 35-56

2. Asmus, R. D. (2010)., A Little War That Shook the World: Georgia, Russia, and the Future of the West. New York: Palgrave Macmillan.
3. Bachmann, S.D. ve H.Gunneriusson. (2015). Hybrid Wars: The 21st Century's New Threats to Global Peace and Security, Scientia Militaria - South African Journal of Military Studies, 43(1): 77-98.
4. Bartles, C. K. (2016). Getting Gerasimov Right, United States Army Combined Arms Center, Military Review. 30-38. <https://www.semanticscholar.org/paper/Getting-Gerasimov-Right-Bartles/3097a69963f09d108e0abe0757ba71694e2749a0> (07.06.2022).
5. Belozarov, V. and Solovyev, A. V. (2015). 'Gibridnaya Voyna v otechestvennom politicheskom i nauchnom diskurse' [Hybrid war in domestic political and academic discourse], Vlast', 9 (23): 5–11.
6. Berzins, J. (2014). Russia's New Generation Warfare in Ukraine: Implications for Latvian Defense Policy. <https://sldinfo.com/wp-content/uploads/2014/05/New-Generation-Warfare.pdf> (07.06.2022).
7. Boot, M., ve Doran, M. (2013). Political Warfare, PolicyInnovation Memorandum No.33 (ABD Dış İlişkiler Konseyi Politika Geliştirme Kâğıdı No.33). , <http://www.cfr.org/wars-and-warfare/political-warfare/p30894>. (07.06.2022).
8. Bush, J. (2008). The Russia-Georgia War Revisited," Business Week, <https://warontherocks.com/2018/09/russian-performance-in-the-russo-georgian-war-revisited/>. (07.06.2022).
9. Chivers, C. J. (2004). Georgia's New Leader Baffles U.S. and Russia Alike, New York Times, <https://www.nytimes.com/2004/08/17/world/georgia-s-new-leader-baffles-us-and-russia-alike.html>. (07.06.2022).
10. Cornell, S. E., and Starr, S. F. (2009). The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe
11. Deep, A. (2015). Hybrid War: Old Concept, New Techniques, Small WarsJournal. <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/hybrid-war-old-concept-new-techniques>. (07.06.2022).
12. Fridman, O. (2019). On Gerasimov Doctrine: Why the West Fails to Beat Russia to the Punch. Prism. 8(2): 101-112.
13. Galeotti, M. (2014). Putin, Ukraine And Asymmetric Politics. bneIntellinews. <https://www.intellinews.com/comment-putin-ukraine-and-asymmetric-politics-500399277/?archive=bne>. (07.06.2022).
14. Gerasimov, V. (2016). Gibridnaya voyna trebuyet vysokotekhnologichnogo oruzhiya i nauchnogo obosnovaniya. <https://vpk-news.ru/articles/29579> (07.06.2022).
15. Gerasimov, V.(2013). 'Tsennost' nauki v predvidenii: Novyye vyzovy trebuyut pereosmyslit' formy i sposoby vedeniya boyevykh deystviy' [The value of science is in foresight: new challenges demand rethinking the forms and methods of carrying out combat operations], Voenno- Promyshlennyy Kurier, (2013); https://www.armyupress.army.mil/portals/7/militaryreview/archives/english/militaryreview_20160228_art008.pdf (07.06.2022).
16. Gorbachov, M. (2013). Kibervoyнауzheidyt [A Cyber-War Is Already On), Nezavisimoyevoyennoyeobozreniye, <https://blogs.voanews.com/russian/donald-jensen-washington-diary/2015/04/06/кибервойна-против-украины/> (07.06.2022)
17. Gordadze, T. (2009). Georgian-Russian Relations in the 1990s. In The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia, edited by Svante E. Cornell, and S. Frederick Starr, 28–48. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
18. Grant, G. (2008). Hybrid Wars. Government Executive. 40(5). <https://www.govexec.com/magazine/features/2008/05/hybrid-wars/26799/>. (07.06.2022).
19. Hoffman F. (2007). Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, VA, Aralık 2007, http://www.potomacinstitute.org/images/stories/publications/potomac_hybridwar_0108.pdf (07.06.2022).
20. Huber, T. H., Pearlman, M. D., Morelock, J. D., Brown, J.E., Broom, J. T., Bjorge, G. J., Briggs, R. N., and Baumann, R. F. (2002). Compound warfare : that fatal knot.Ft. Leavenworth, KS: U.S. Army Commandand General Staff College Press.

21. Jones M. (2012). Fighting This Nation of Liars to the very end: The German Army in the Franco-Prussian War, 1870-1871, Williamson Murray ve Peter R. Mansoor (der.), Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present (171-198). Cambridge University Press. Cambridge.
22. Karaosmanoğlu, A. L. (2011). Yirmibirinci Yüzyılda Savaşı Tartışmak: Clausewitz Yeniden. Uluslararası İlişkiler. 8 (29): 5-25.
23. Korybko, A. (2015). Hybrid Wars: The Indirect Adaptive Approach to Regime Change, Moscow: People's Friendship University of Russia.
24. Mansoor, P. R. (2012). Introduction: Hybrid Warfare in History, Williamson Murray ve Peter R. Mansoor (der.), Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present, Cambridge University Press, New York.
25. Mattsson P. (2015). Russian Military Thinking - A New Generation of Warfare, Journal on Baltic Security, 1(1): 61-70. <http://www.baltdefcol.org/files/files/journal/JOBS01.pdf> (07.06.2022).
26. Maxwell, D. (2014). Taking A Spoon To A Gunfight. War on the Rocks <https://warontherocks.com/2014/04/taking-a-spoon-to-a-gunfight/>. (07.06.2022)
27. McDermott, R. N. (2016). Does Russia Have a Gerasimov Doctrine?, Parameters 46(1): 97-105.
28. NATO StratCom CoE Raporu, (2014). Analysis of Russia's Information Campaign Against Ukraine, NATO Stratejik İletişim Mükemmeliyet Merkezi (NATO StratCom COE) Raporu, Riga, Latvia, https://stratcomcoe.org/cuploads/pfiles/russian_information_campaign_public_12012016fin.pdf. (07.06.2022).
29. Olikier O. (2015). Russia's New Military Doctrine: Same as the Old Doctrine, Mostly, The Washington Post <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2015/01/15/russias-new-military-doctrine-same-as-the-old-doctrine-mostly/>. (07.06.2022).
30. Panarin, I. (2016). Gibridnaya voyna protiv Rossii, 1816–2016 gg [Hybrid war against Russia, 1816–2016], Moscow: Goryachaya Liniya-Telekom.
31. Pomerantsev, P. and M. Weiss. (2014). “The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture and Money.” The Interpreter. http://www.interpretermag.com/wpcontent/uploads/2014/11/The_Menace_of_Unreality_Final.pdf. (07.06.2022).
32. Smith E.A. (2003). Effects-Based Operations: Applying Network Centric Warfare in Peace, Crisis, and War, US DoD Command and Control Research Program (CCRP), http://www.dodccrp.org/files/Smith_EBO.pdf. (07.06.2022).
33. Sun-Tzu. The Art of War, Bölüm 4/12, (çeviri Sonshi Grup), <https://www.sonshi.com/original-the-art-of-war-translation-not-giles.html> (07.06.2022).
34. Tchekinov, S.G. ve S.A. Bogdanov. (2013). The Nature and Content of a New-Generation War, Military Thought: A Russian Journal of Military Theory and Strategy, Sayı 4:12-23. <https://isij.eu/article/nature-and-content-new-generation-war> (07.06.2022).
35. Tenenbaum, E. (2015). Hybrid Warfare in the Strategic Spectrum: An Historical Assessment (95-113). Guillaume Lasconjarias and Jeffrey A. Larsen (Edt.). NATO's Response to Hybrid Threats. Italy: NDC Forum Papers Series.
36. Thomas, T. (2016). Gerasimov on Countering Hybrid War, OEWATCH - Foreign News and Perspectives of the Operational Environment 6(4). <http://fmso.leavenworth.army.mil/> adresinden 13 Aralık 2021'de alınmıştır.
37. Thornton, R. (2007). Asymmetric Warfare: Threat and Response in the 21st Century, Polity Press, Cambridge.
38. Tsygankov, P. (2015). Gibridnyye Voyny v khaotiziruyushchemsya mire XXI veka [Hybrid wars in the chaotic world of the twenty-first century], Moscow: Moscow University Press.
39. Vladimirov A. (2015). General Theory of War Presented in RIAC, Russian International Affairs Council, http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=3539#top-content (07.06.2022).
40. Vladimirov, A. (2011). Gosudarstvo, voyna i natsional'naya bezopasnost Rossii [State, war and the national security of Russia], Prostranstvo i Vremya, 1(3): 26–38.

41. Warden J.A. (1995). The Enemy as a System, *Airpower Journal*, 1(7): 40-55. https://media.defense.gov/2017/Dec/27/2001861508/-1/-/0/T_0029_FADOK_BOYD_AND_WARDEN.PDF. (07.06.2022).
42. Wijk, R. (2012). Hybrid Conflict and the Changing Nature of Actors. Julia Lindley-French ve Yvew Boyer (der.), *The Oxford Handbook of War* (358-372). Oxford University Press. Oxford.
43. Yamaguchi N. (2012). An Unexpected Encounter with Hybrid Warfare: The Japanese Experience in North China, 1937-1945”, Williamson Murray ve Peter R. Mansoor (der.), *Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present* (225-253). Cambridge University Press. Cambridge.